

ตำนานมวยไทย

พันจ่าเอก สมศักดิ์ รักษ์เดชา

ตำนานมวยไทย

มวยไทยเป็นศิลปะป้องกันตัวประจำชาติไทยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก ทว่าความเป็นมาของมวยไทยนั้นมียุคสมัยที่ทราบข้อมูล การที่จะสืบสานศิลปวัฒนธรรมโดยย้อมต้องตระหนักในคุณค่าของสิ่งนั้นอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้า เพื่อให้เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนมวยไทย บทความนี้มีจุดมุ่งหมายว่าท่านผู้อ่านจะมีส่วนร่วมสนับสนุนส่งเสริมก่อให้เกิดการสืบสานอนุรักษ์มวยไทยคู่กับชาติไทยตลอดไป สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์จึงรู้สึกยินดีที่ได้มีโอกาสนำเสนอบทความนี้ของพันจ่าเอก สมศักดิ์ รักษ์เดชา ผู้ฝึกสอนมวยไทย C และ B License รุ่นที่ 1 รับรองโดยการกีฬาแห่งประเทศไทย

ประวัติมวยไทย

มวยไทยหมายถึงศิลปะการต่อสู้ของชนชาติไทย ที่สามารถใช้ ศอก เข่า เท้าและหมัดเป็นอาวุธ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี2517)

มวยไทยกับคนไทย

จากการจำแนกเผ่าพันธุ์ของ มนุษย์ คนไทยมีเชื้อชาติอยู่ในกลุ่มมองโกเลีย ลักษณะร่างกายโดยทั่วไปตัวเล็กกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเขตหนาว ความสูงโดยเฉลี่ย 5 ฟุต 3 นิ้ว ร่างกายล่ำสัน สมส่วน ไขมันหนาแน่น น้ำหนักตัวน้อย มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นสูง มีมือมีเนื้อนุ่มนิ่ม ผิวสีน้ำตาลอ่อน ผมดกดำ ขนตามตัวมีน้อย เคราไม่ดกหนา รูปร่างเป็นสัดส่วนดี ลูกตาสีดำตาขาวมีสีเหลืองเล็กน้อย กระพุ้งแก้มอวบกลม ใบหน้ากลม เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศเป็นเมืองร้อนใกล้เส้นศูนย์สูตรประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ใช้เรือเป็นพาหนะ จึงทำให้คนไทยสวมเสื้อฝ้ายน้อยชิ้น ไม่สวมหมวกและรองเท้านำมาใช้ช่วยระมัดระวัง เข่า ศอก ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว จึงนำไปผสมผสานกับการใช้อาวุธมีด ดาบ หอก เพื่อป้องกันตนเองและป้องกันประเทศ

มวยไทยนั้นมีมาพร้อมกับคนไทย เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยมาช้านาน ในสมัยโบราณประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ จึงมีการสู้รบกันอยู่เสมอๆ ดังนั้นชาวไทยจึงนิยมฝึกมวยไทยควบคู่กับการฝึกอาวุธ ต่อมาได้วิวัฒนาการจนกลายเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมากขึ้น มีลีลาการเคลื่อนไหวที่สวยงามแฝงไว้ด้วยความแข็งแกร่งดุเดือด สามารถฝึกเพื่อป้องกันตนเอง เพื่อความแข็งแรงของร่างกาย และเพื่อเป็นอาชีพได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

มวยไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ

ศาสตร์ เพราะเป็นวิชาที่ทุกคนอาจศึกษาหาความรู้เหมือนวิชาแขนงอื่น ๆ

ศิลปะ เพราะมากไปด้วยกลยุทธ์และลวดลาย ซึ่งยากจะเรียนรู้ และปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ศิลปะอย่างสูงของนักมวยคนหนึ่งยากที่นักมวยอีกคนจะฟังปฏิบัติสืบทอดต่อไปได้ทั้งหมด

รัชสมัยกรุงธนบุรี ต่อเนื่องถึงกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้น ชนชาวสยาม เป็นปึกแผ่น รวมเขตแดน รวมแผ่นดินได้มากแล้ว แต่ยังไม่ว่างเว้น จากศึกสงครามใหญ่บ่อย ภัยรอบบ้าน เรื่องการฝึกปรือ กลมมวย เพลงดาบ จึงนับได้ว่าเป็นศิลปะประจำชาติที่สำคัญ ซึ่งคนไทยโดยทั่วไป ใส่ใจ และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว จึงได้เกิด สำนักมวย สำนักดาบ ขึ้น แม้แต่ในพระมหาราชวัง ก็ยังมีการเรียนการสอน กระบี่กระบอง วิชามวย และพิชัยสงคราม อันเป็นหลักสูตรสำคัญ โดยเฉพาะมวยไทย ที่มีรูปแบบการใช้มวยจะเป็นอาวุธ ทั้ง หมัด เท้า เข่า ศอก คล้ายคลึงกันทั่วประเทศ แต่ถึงกระนั้น ด้วยความเป็นชนชาติอิสระ และมีภูมิปัญญา วิชามวย ก็ได้แตกแขนง แบ่งกลุ่ม แบ่งภาค กันออกไปอย่างเด่นชัด ทั้งทำร้ายให้หวั่นหวาด รูปแบบลีลาท่าอย่าง ท่าครู แม่ไม้ ลูกไม้ อีกทั้งความชำนาญเรื่อง การจัก สาน ร้อย ทำให้การคาดเชือก ถักหมัด มีรูปแบบเฉพาะตัวอีกมากมาย โดยหลักใหญ่แบ่งได้ตามภูมิภาค คือ

- ภาคเหนือ มวยท่าเสา มวยเม็งราย มวยเจิง ฯลฯ มวยท่าเสา เป็นมวยเชิงเตะ คล่องแคล่ว ว่องไว ทั้งซ้ายขวา จนได้ฉายา มวยตีนลิง คาดเชือกประมาณครึ่งแขน
- ภาคอีสาน มวยโคราช มวยหลุม ฯลฯ มวยโคราช ลักษณะการ เตะ ต่อย เป็นวงกว้าง นิยม คาดเชือก ขมวดรอบแขนจนจรดข้อศอก เพื่อรับการเตะ ที่หนักหน่วงรุนแรง
- ภาคกลาง มวยลพบุรี มวยพระนคร ฯลฯ มวยลพบุรี ลักษณะการชก ต่อย วงใน เข้าออกรวดเร็ว เน้นหมัดตรง การคาดเชือก จึงคาดเพียงประมาณครึ่งแขน
- ภาคใต้ มวยไชยา ฯลฯ มวยไชยา ลักษณะการรุก-รับ รัดกุม ถนัดการใช้ศอกในระยะประชิดตัว การคาดเชือกจึงนิยมคาดเพียง คาดรอบข้อมือ เพื่อกันการขึ้น หรือเคล็ด เท่านั้น

สาวประวัติ มวยดัง 4 ภาค เริ่มจากภาคเหนือ "มวยท่าเสา" สร้างชื่อยุคกรุงธนบุรี นับแต่พระยาพิชัยดาบหักจัดแข่งขันชกมวยเสมอๆ บนสังเวียนลานดิน ชื่อเสียงดี ก็มีนายเมฆบ้านท่าเสา นายเที่ยงบ้านแก่ง นายแห้วแขวงเมืองตาก นายนิลทุ่งยั้ง นายถึกศิษย์ครูนิล ถึง พ.ศ.2472 นายแพ เลี้ยงประเสริฐ จากบ้านท่าเสา อุตรดิตถ์ ชกนายเจีย แยกเขมรตายด้วยหมัดคาดเชือก ทำให้รัฐบาล (สมัยรัชกาลที่ 7) มีคำสั่งให้การชกมวยไทยทั่วประเทศเปลี่ยนจากคาดเชือกเป็นสวมนวม

ภาคอีสาน "มวยโคราช" มีบันทึกว่าเฟื่องฟูสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นมวยต่อยวงกว้างเรียกกันว่าเหวี่ยงควาย ด้ายดิบคาดหมัดแล้วขมวดรอบๆ แขนจนจรดข้อศอกเพื่อป้องกันการเตะ ที่เลื่องลือได้แก่เจ้าฉายา หมิ่นขจัดเชิงชก คือนายแดง ไทยประเสริฐ จากเมืองโคราช เตะรุนแรง หมัดเหวี่ยงโด่งดัง อีกคนคือนายยัง หาญทะเล จากวังเปรมประชากรของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์(พระโอรสองค์ที่ 28 ในรัชกาลที่ 5 กับเจ้าจอมมารดาโหมด) ผู้สอนท่ารำหนุมานความสมุทรให้ (สมัยรัชกาลที่ 6)

ภาคกลาง "มวยลพบุรี" มีชื่อเสียงรัชกาลที่ 5 เช่นกัน ในงานพระเมรุกรมขุนมรุพงษ์ศิริพัฒน์ ณ ท้องทุ่งพระเมรุป้อมเผด็จจักร กรุงเทพฯ มีการตีมวยหน้าพระที่นั่งครั้งใหญ่ เลื่องชื่อว่าเป็นมวยชกหมัดตรงดี

ต่อแยกการคุมได้ดีกว่ามวยถิ่นอื่น คาคัดเพียงครึ่งแขนใช้ด้ายผ้าดิบ คุมมวยคนดังเจ้าฉายา หมื่นมวยแมนหมัด คือนายกลิ้ง ไม่ปรากฏสกุล จากเมืองลพบุรี ผู้มีลีลาการชกฉลาด รุกรับ หลบหลีกว่องไว ใช้หมัดตรงดียอดเยี่ยม

ภาคใต้ "มวยไชยา" เจ้าของฉายา หมื่นมวยมีชื่อ คือนายปล่อง จำนงทอง ผู้มีท่าเสือกหลางเป็นอาวุธสำคัญ ทั้งเน้นวงในใช้ความคมของศอก เข้า ประวัติมวยไชยาสืบค้นได้ถึงพระยาวชิรญาติยารักษ์ (ข้า ศรียาภัย) เจ้าเมืองไชยาในแผ่นดินรัชกาลที่ 5 ถ่ายทอดมายังบุตรชายคือปรมาจารย์เขตร ศรียาภัย ซึ่งภายหลังย้ายมาตั้งรกรากในกรุงเทพฯ เผยแพร่มวยไชยาแก่ศิษย์มากมายกระทั่งจากไปในปี 2521

สำหรับสายมวยแต่ละภาคก็ยังมีผู้สืบทอดรุ่นต่อรุ่นกันทุกภาค(จะนำเสนอในโอกาสต่อไป)

ปัจจุบันก็ยังมีการชกคาดเชือกกันประปรายแถวจังหวัดชายแดนไทย – พม่า กฎกติกา ก็พัฒนาไปเรื่อยๆ ส่วนเวทีมาตรฐานในกรุงเทพ ก็มีมวยให้ชมกันแทบทุกวัน ต่างชาติก็หันมาฝึกมวยไทยกันมากขึ้น กลายเป็นอาชีพหนึ่งที่หาเงินได้ง่ายและคุ้มค่ากับการเจ็บตัว ก็หวังว่าในอนาคตข้างหน้า อาชีพชกมวยไทยคงจะเป็นอาชีพที่เชิดหน้าชูตานักมวย เหมือนกับอารยะประเทศ ที่มีค่าตัวเป็นหลักร้อยล้านพันล้าน ก็อยู่ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ตั้งแต่ นักมวย พี่เลี้ยง หัวหน้าคณะ ผู้จัดการ โปรโมเตอร์ และบุคคลในวงการมวยทุกท่าน ตลอดจนสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยที่ควบคุมดูแลกีฬามวยตาม พระราชบัญญัติกีฬามวยปี 2542 ว่าจะต้องการให้กีฬามวยไทยเดินไปในทิศทางใด ศิลปะที่คนรุ่นปู่ย่าตายายถ่ายทอดมาสู่รุ่นปัจจุบัน จะเจริญรุ่งเรืองอยู่คู่ชาติไทยตลอดไปหรือไม่ อย่างไร มวยไทยไชโยครับ

เอกสารอ้างอิง

จรัสเดช อุลิต . 2554. **หลักการและทฤษฎีการสอนมวยไทย**.เอกสารประกอบการอบรมฝึกสอนมวยไทย C License ณ ศูนย์ฝึกมวยไทยแห่งชาติ อำเภอเมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. วิทยาลัยมวยไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

จรัสเดช อุลิต . 2555. **หลักการและทฤษฎีการสอนมวยไทย**.เอกสารประกอบการอบรมB License ณ ศูนย์ฝึกกีฬามวยในร่ม การกีฬาแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร. วิทยาลัยมวยไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ศักดิ์เดช กันตามระ. 2553. **แม่ไม้มวยไทยศิลปะป้องกันตัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรียบเรียงโดย พันจ่าเอก สมศักดิ์ รักษาเดชา(ผู้ฝึกสอนมวยไทย C และ B License รุ่นที่ 1 รับรองโดยการกีฬาแห่งประเทศไทย) เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงสำหรับการฝึกสอนมวยไทยในอนาคต ณ ศูนย์กีฬาวังนันทอุทยาน กองทัพอากาศ กองทัพอากาศ อาจารย์ นองเสียงหล่อ อาจารย์ สมจิตต์ พร้อมมูล อาจารย์จรัสเดช อุลิต ผศ.โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง อาจารย์ สุพันธ์ ขิไธรมย์ อาจารย์นิพนธ์ กิสัยย์ คุณเรนทร์

รอนด์เรศน์ครูแ- ครูหู่ ศิษย์ยูไซป ตลอดจนครูพี่กล้าทุกท่านที่ช่วยให้ดีเติ้กนั้กมยบ้านนอกคน
หนึ่งได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถที่มีเพื่อเป็นวิทยาทานแก่เยาวชนคนรุ่นหลังต่อไป